

Het Keltisch Colloquium 2006: Feesten in de Keltische wereld

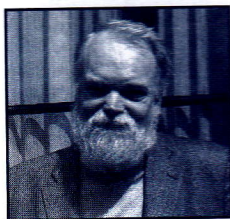
Zaterdag 20 mei jl. werd het Keltisch Colloquium weer gehouden, ditmaal met gastsprekers Bernadette Smelik, Marco Mostert, Herman Clerinx en Vincent Megaw. De lezing van Marc Schneiders moest wegens ziekte helaas worden afgezegd.

het thema van deze lustrumeditie was 'Feesten in de Keltische Wereld', ter ere van het vijftienjarig bestaan van de Stichting A. G. van Hamel voor Keltische Studies. Voor emeritus professor **Anders Ahlqvist** was dit ook een goed moment om afstand te doen van zijn positie als beschermheer, die hij tien jaar lang met plezier heeft vervuld. De fakkel werd overgedragen aan dr. **Leni van Strien**, wier grote inzet voor de studie van Keltische Talen in Utrecht het voortbestaan van de studie heeft gewaarborgd. Beiden zijn bekend en gewaardeerd onder de bezoekers van het Colloquium, en werden als zodanig ook met hartelijk applaus begroet.

Vanwege het uitvallen van de lezing van **Marc Schneiders** mocht **Bernadette Smelik** het spits afbijten met haar lezing over feesten in de Middelwelshe literatuur. Ze richtte zich hierbij met name op de niet-religieuze feesten en illustreerde haar verhaal aan de hand van een aantal voorbeelden, o.a. de verhalen uit de Welshe Arthur-traditie en vroege Welshe dichters, zoals Aneirin en Cynddelw Brydydd Mawr. Het is opvallend dat de feesten over het algemeen niet uitgebreid beschreven worden in de ons bekende teksten. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de context (het geeft een vervreemdend effect om verhalen of gedichten die over een feest gaan, op een feest voor te dragen) en de voorkennis bij het publiek (de praktische kant van een feest was aan de toehoorders al bekend en hoefde daarom niet uitgebreid te worden beschreven). Een belangrijk onderdeel van ieder feest is de drank die er geschonken wordt: mede, braggot en wijn of bier. Volgens de wetteksten is wat je drinkt een indicatie van je status. De plek waar je zit op een feest speelt hierbij waarschijnlijk ook een rol, maar helaas wordt alleen in het verhaal over Branwen de tafelschikking beschreven. De voorkennis van het publiek kan de reden zijn dat deze details zo summier zijn: zij waren immers al bekend met het protocol en behoeften daarover geen extra uitleg. Maar wij, zoveel eeuwen later, kunnen alleen nog maar gissen naar wat er toen zo wijdverbreid bekend was, alsof we door matglas proberen te kijken.

Na dr. Smelik was het woord aan dr. **Marco Mostert**, universitair hoofdocent en expert op het gebied van de communicatie in de middeleeuwen, de orale traditie en de schriftcultuur. Hij sprak over de symbolische en de sociale betekenis van feesten in de middeleeuwen. Feesten hebben een functie bij het structureren van werkelijkheid, ze zijn een afwisseling op het alledaagse en ze doorbreken de sleur. Ze versterken ook het besef van tijd, door het wisselen van de jaargetijden en de overgangen naar een andere levensfase te vieren. Een belang-

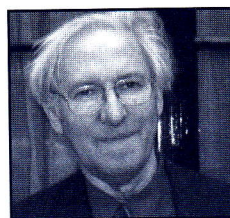

rijke functie van feesten was het verduidelijken van de sociale verschillen en het bevestigen van de status quo. Plaatsing en gedrag maakten duidelijk tot welke groep men behoorde. Omdat een feest per definitie een openbare aangelegenheid is, was het ook bij uitstek geschikt om bepaalde sociale groepen zoals broederschappen en gilden te profileren, en zelfs een koning had deze bijzondere omstandigheden nodig om zich te kunnen tonen aan zijn volk.

Het Colloquium werd na de lunch hervat door **Herman Clerinx**, die een lezing gaf over hoe Keltisch Allerheiligen en Halloween zijn. Het standaard verhaal gaat dat het heidense Samhain onder invloed van de Ierse kerstening is omgezet naar Allerheiligen. De emigratie naar Amerika zou er vervolgens voor hebben gezorgd dat Allerheiligen Halloween werd. Maar de vraag is of dit standaardverhaal wel klopt. James Frazer, een antropoloog uit de negentiende eeuw, kwam met het idee dat Samhain op Allerheiligen zou zijn gebaseerd. Zijn argumentatie hiervoor was dat Samhain een dodenfeest was en dat de christelijke volksgebruiken op 1 november ook doodsgebruiken waren. Allerheiligen is ontstaan vanuit het martelaarsfeest. Op 1 november 735 liet Gregorius III een kapel bouwen in de Sint Pieterskerk voor Allerheiligen en in de negende eeuw stelt Lodewijk de Vrome dat Allerheiligen op 1 november gevierd moest worden. Het wordt aangenomen dat toen Allerheiligen als feest op 1 november is ontstaan. Ronald Hutton, een historicus en neo-druide, zegt dat het niet bekend is of Samhain exact op 1 november werd gevierd en dat in 800 Ierland al enkele eeuwen gekerstend was, dus de vraag is of er toen nog wel iets over was gebleven van het Keltisch heidendom. Tot 800 zijn er in Ierland alleen verwijzingen naar Allerheiligen in de lente en niet op 1 november. In Duitsland bestaan er wel verwijzingen van Allerheiligen in november. De vraag is waarom Gregorius III exact op 1 november een kapel voor alle martelaars heeft ingewijd en of de Ierse teksten al vóór 800 iets over Samhain vermelden. Een sterke uitspraak over een Keltische oorsprong van Halloween klinkt dus voorbarig omdat de bewijzen aan beide kanten zeer mager zijn, maar in de wetenschap gaat het volgens Clerinx niet om de juiste antwoorden, maar om de juiste vragen.

De laatste spreker, de Australische archeoloog (met Nederlandse wortels) **Vincent Megaw**, begon zijn lezing met een overzicht van de belangrijkste vroeg-Keltische vondsten uit Heuneburg, Hochdorf, Bad Dürkheim en Dürrnberg. Veel van deze vondsten kwamen oorspronkelijk uit de mediterrane gebieden, zoals Italië en Griekenland, en waren

mediterrane gebieden, zoals Italië en Griekenland, en waren